

Veckobladet

tar härmed ett långt midvinterlov och återkommer tredje veckan i januari. Ha det bra så länge!

Till exempel kan ni ha det bra med föreliggande extratjocka nummer av VB som innehåller bland annat:

- Död åt julmusten! Skrivet av en näringsfysiolog av facket (s. 6)
- USA:s bakgård. En skildring av Mario Vargas Llosa, härrecensurerad och rekommenderad (s. 7).
- Ett par läsvärda spalter med förlagsreklam. Stöd VB:s annonsörer! (s. 2 och 7)
- Klapptips: rättvisa julklappar från Klotet (s. 7).
- Vad som sej i utbildningsnämnden tilldragit haver (s. 8).
- När statsminister Erlander träffade recensentens far (s. 2).
- Fler boktips, nu om Lund (s. 3).
- Jul med Miljönämnden (s. 3).
- Debatten om vänsterpartiets valutavärdering fortsätter (s. 3).
- Och så det det vanliga gamla tugget från dubbekåsörerna Lucifer & Grr.

Vad kostar en prenumeration på VB 2003? Vi vet inte. Officiellt 300 kr men priser kan inte fastställas förrän budgeten är klar. Alla tidigare prenumeranter får nr 1 2003, tillsammans med ett inbetalningskort med det rätta beloppet angivet.

Region Skånes budgetmöte

lovade vi i förra numret att skriva mer om. Det kan vi tyvärr inte hålla. Vi konstaterar bara att de fyra borgerliga partiernas budgetalternativ var minst sagt realistiska. Till exempel folkpartiet som tror/hoppas att friskvårdssatsning för 150 miljoner genast, under budgetåret, ska göra de anställda så mycket friskare att 300 miljoner sparas. Fp vill också minska sjukvårdskostnaderna genom "minskad felmedicinering". Vällovligt, men deras besparing på 175 miljoner är gissad rakt ut i luften.

Men även majoritetens budget förtjänar kriti. Vi återkommer!

Menander

v-distriktets tidning, har nu utkommit med årets sista nummer, nr 4. Utgivningsplanen sade något annat.

Fråga till Karin Svensson Smith (v) i riksdagens trafikutskott:

Vad ska det nu bli av SJ?

– Vi får se på den extra bolagsstämma som ska hållas den 15 januari. Där finns det två alternativ: likvidation eller högst åtta månaders uppskov till en ny stämma som rekonstruerar eller lägger ner. Vänsterpartiet och jag föredrar den senare modellen. Då hinner det nämligen komma en vårdproposition som tar hänsyn till SJ:s behov. – Men du håller med om att det behövs en miljard?

– Ja.
– Varifrån ska de pengarna tas?
– En höjning av dieselskatten med 50 öre litern vore bra för trafikpolitiken och folkhälsan och skulle ge tillräckliga intäkter. Men det kan vara svårt att få igenom. Det finns ett annat sätt. Sedan asfaltkartellen avslöjades har Skanska och de andra stora entreprenadföretagen sänkt sina priser med i genomsnitt 8 procent. Enligt riksdagens utredningstjänst blir det en besparing med 1 090 miljoner räknat på de nuvarande anslagen och alltså tillräckligt.

– Jag såg i riksdagsprotokollet att en c-ledamot oroades över att väganlagen skulle få täcka SJ:s förluster, på vilket statsminister Persson svarade: "Tanken att det skulle gå på väganlagen har jag inte tänkt förut, men det var förstås ett uppslag, därför att vi har ett utgiftstak, och det ska hållas." Är han manne inne på samma linje?

– Jag fäste mej vid samma sak men vågar inte tro något bestämt. Persson tar ut svängarna ibland.

– Miljarden är ju akuthjälp. Vad vill vänsterpartiet på lite längre sikt?

– Vi vill ha utrett vilka konsekvenser som avregleringarna och bolagiseringarna har fått, ett krav som vi har ställt tidigare. I avvaktan på den utredningens resultat bör SJ-

monopolet på de lönsamma sträckorna behållas.

– Persson säger också: "Avregleringarna, marknadsorienteringen av den här typen av transporttjänster, finns det också anledning att diskutera och utvärdera – absolut! Jag har sagt det flera gånger och jag kan säga det igen: En del av dessa verksamheter är av sådan karaktär att man inte kan leka marknad, det finns inte underlag för något annat än en trafik som i botten bör ha någon typ av samhällsstöd." Det låter som ett stöd för vänsterpartiets linje.

– Det har skett en attitydförändring i frågan. Vi träffade nyss fackförbundet Sekos ledning och den tänker under 2003 prioritera en kampanj mot avreglering. Det är en omsvängning från deras positiva ståndpunkt när SJ bolagiserades.

– Kommer då miljarden att räcka?
– Den löser kanske de akuta problemen men det finns andra. Ett är den hotande bristen på lokförare. Redan inställs dagligen tåg därför att förare saknas och det kommer stora pensionsavgångar de närmaste åren. Ett annat är de nya resegarantierna som ger resenärerna ekonomisk ersättning om tågen inte går som de ska. Det blir mycket dyrt för SJ om man inte får bukt med förseningarna. Och det rör inte SJ själv helt och hållet över utan järnvägarna måste byggas ut så att trängseln på spåren lättar. Därför kräver vi att banhållningsplanen, den med de hundra miljarderna, ska göras "framtidig" så att inte storprojekt som Hallandsåsen och Malmös Citytunnel tar alla pengarna de första åren. Där får vänsterpartiet medhåll, om än från andra utgångspunkter, av Svenskt Näringsliv.

– Jag såg i Dagens Nyheter att en massatunga Norrlandsföreträdare

inklusive vänsterpartiets tidigare partisekreterare Maggi Mikaelsson, nu landshövding i Västerbotten, underkände SJ:s hantering av trafiken i norr och begärde en särskild Norrlandsberedning efter mönster av Stockholmsberedningen. Vad tycker vänsterpartiet?

– Det ställer vi upp på. Och centern har tagit ett initiativ i frågan.

– Apropå Stockholmsberedningen, som ska ge förslag om huvudstadens trafiklösningar, så har ju en annan gammal v-partisekreterare, Kenneth Kvist, blivit ordförande i den, till bland annat moderaternas förargelse. Jag visste inte att Kenneth var sakkunnig när det gällde trafik.

– Det är han nog inte heller, inte än, men det behöver han å andra sidan inte vara till en början. Som ordförande är det hans uppgift att hitta praktiska och politiskt genomförbara lösningar, och han har i andra sammanhang visat sej vara en god resultatpolitiker.

Gr

Gifternas Lund

Veckobladet har tidigare rapporterat om att Domkyrkan på grund av sitt tak sprider giftigt bly till omgivande mark och till Hölje å.

Nästa problem som Miljöförvaltningen kommer att fokusera på är PCB i fogmassor. En policy har fomulerats. Fogmassor med PCB kan finnas i de hus i kommunen som byggdes mellan 1956 och 1973. Den akuta giftigheten hos PCB är låg, men den anrikas i näringskedjan och har flera allvarliga miljö- och hälsoeffekter som nedsatt fortplantningsförmåga, hormonpåverkan, nedsättning av immunförsvaret, enzymrubbningar och neurologiska effekter.

Nu påbörjas en inventering av fogmassor i Lund och det kan så småningom bli kostsamt för fastighetsägarna att sanera, något som sannolikt kommer att påverka hyrorna. Den här frågan illustrerar tydligt att efterkommande generationer får betala för tidigare generationers miljöförsummelser. Och det kan få oss att tänka på att det vi planerar och bygger idag kommer att påverka framtida generationer.

Minervas uggla

Vänsterpartiet förespråkar en återgång till SJ som det var förr.

ARKIV FÖRLAG En stark backlist!

Klassiker serien

Eduard Bernstein, *Socialismens förutsättningar och socialdemokratins uppgifter*, 76 kr
Karl Kautsky, *Den sociala revolutionen*, 68 kr
– *Vägen till makt*, 68 kr
Anton Pannekoek, *Olika riktningar inom arbetarrörelsen*, 42 kr
Hjalmar Branting, *Stridsfrågor inom arbetarrörelsen*, 85 kr
Socialismens grundvalar. En diskussion å Folkets Hus den 7 februari 1909, 42 kr
Z. Höglund, Hannes Sköld & Fredrik Ström, *Det befästa fattighuset*, 42 kr
Einar "Texas" Ljungberg, *På uppvisningsstrått*, 51 kr
Nikolaj Bucharin, *Den materialistiska historieuppfattningen*, 102 kr
Världsläget och Kommunistiska Internationalens uppgifter. Teser och resolutioner antagna på tredje världskongressen 12 juni–12 juli 1921, 59 kr
Axel Danielsson, *Politiska skrifter i urval*, 110 kr
Rosa Luxemburg, *Reformpolitik och socialism*, 76 kr
– *Masstrej, parti och revolution*, 76 kr
– *Världskriget och de europeiska revolutionerna*, 76 kr
August Palm, *Ur en agitators liv*, 110 kr
Otto Bauer, *Vägen till socialismen. Den europeiska revolutionens problem*, 51 kr

Moderna klassiker

Michel Foucault, *Vansinnets historia under den klassiska epoken*, 161 kr
– *Övervakning och straff*, 187 kr
– *Vetandets arkeologi*, 185 kr
Claude Lévi-Strauss, *Det vilda tänkandet*, 136 kr
– *Spillror av paradiset*, 220 kr
Jürgen Habermas, *Borgerlig offentlighet*, 185 kr
Jean-Paul Sartre, *Till frågan om metoden*, 102 kr
Theodor W. Adorno, *Minima moralia*, 161 kr
C. Wright Mills, *Den sociologiska visionen*, 139 kr
Karl Polanyi, *Den stora omvandlingen*, 161 kr
– *Ekonomier och samhällen*, 85 kr
Per Nyström, *Historia och biografi*, 144 kr
Robert Brenner, *Klasstrider och ekonomisk utveckling under feodalismen*, 85 kr
Norbert Elias & John L. Scotson, *Etablerade och outsiders*, 188 kr
David Riesman, *Den ensamma massan*, 220 kr
Paul Feyerabend, *Mot metodtvånget*, 220 kr
Raymond Williams, *TV. Teknik och kulturell form*, 139 kr

Intresserad? Ring 046-133920!

En lundapolitiker berättar

Tage Erlanders dagböcker

En dag på 1940-talet kom min far hem och talade om att han hade träffat den nye statsministern. Min far var metallarbetare och ordförande i verkstadsklubben på Elektromekano i Helsingborg, en industri som gjorde elmotorer, transformatorer och koppartråd. Den nye statsministern hette Tage Erlander.

– Hur var han, frågade mor och jag.

– Han var inte så dum, han var bättre än man kunde ha trott, sa min far.

Ett Skånebesök

Det fastnade i minnet på mig, det är ju inte var dag ens far har träffat landets statsminister och jag var politiskt intresserad. När jag såg Erlanders dagböcker från 1940-talet i bokhandeln förra hösten slog jag upp min fars namn i personregistret och visst, han fanns med. Den 9 juni 1947 var Erlander på ett "stimulerande och som jag hoppas nyttigt besök" i Skåne. Det blev semesterhemsinviqning i Idaröd (som Erlander ansåg vara "ett något för kraftigt tilltaget uttryck för Ebon Anderssons tilltagsenhet och djärvhet") och politiska föredrag i Lönsboda, Valje och Kristianstad. Om sina framträdanden där skriver Erlander: "Jag är inte säker på att jag vara alldeles till min fördel, men det gick väl något så när. Och från Helsingborg (fast skrivet med ä) nämner han att stan inte hämtat sig från sina kommunala skandaler, som jag tror gällde vissa politikernas skörlevnad. Om centralfiguren, en socialdemokratisk överlärare och kommunalpolitiker, heter det "Jag åtföljer talet hos nygifte Salomonsen, som verkade ännu mer naiv än tidigare." Och så kommer det: "På elektromekano hade jag ett sammanträffande med verkstadsklubben ledning (Henriksson?) Vålgörande att få tala ut med jobbarna själva utan att hämmas av Rehn-Meidnerska underjordspropagandan som börjar bli ganska bekymmersam."

Högt och lågt

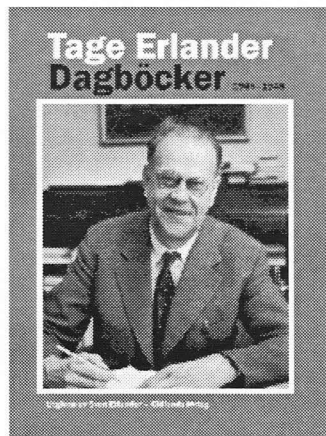
Anteckningarna denna dag är på många sätt typiska. Här är en dag i statsministerns liv med agitation och pejlade av stämningar, med observationer från en av rikets utkanter och reflexioner över den aktuella politiska debatten. Här blandas högt och lågt - Erlander visar sig ha haft ett icke obetydligt intresse för skvaller och han tvekar heller inte att karakterisera folk med avseende på deras allmänna brister. Särskilt enfaldiga eller ödmösleslösa personer kallar han gärna för "koftor", något som jag aldrig förr har sett använt som skällsord. Är det värmländskt eller ingick det i 20-talets lundajargong?

Tage Erlander, *Dagböcker 1945–1949 och Dagböcker 1950–1951*, (Gidlunds förlag 2001, pris ca 360.- per volym) är de volymer

som diskuteras här – en tredje volym i serien finns nu i bokhandeln, men den har jag inte hunnit läsa än. Sonen Sven Erlander tillsammans med Leif Andersson, aktiv i socialdemokratiska studentklubben i Lund när jag själv var med och sedan politisk sekreterare åt Erlander, har gjort jobbet. Inga tidigare okända statshemligheter avslöjas, dagböckerna har länge varit tillgängliga för enskilda forskare på Arbetarrörelsens arkiv i Stockholm. I enstaka särskilt drabbande notiser har namnet censurerats bort.

Märkliga, unika

Inga sensationer alltså och likväl: de här böckerna är märkliga, unika, ja vad man vill. Det saknas inte politikermemoarer från den här tiden, men det är överlagda, resonerande böcker med ibland mycket tydliga avsikter. Ernst Wigforss *Minnen I–III* är väl de främsta från

1900-talet och de är kloka, rationella och välskrivna men de ger ingen känsla av hur det var att stå mitt uppe i det hela. Den färgstarke Per Edvin Sköld sa en gång "Så djävla dum och högfärdig blir jag aldrig att jag skriver memoarer", och så kan man ju se på saken. Det finns också en och annan dagbok att läsa, såg bondeförbundaren KG Westmans och högerledaren Bagges från krigsåren. Själve Per Albin Hansson förde tidvis en liten dagbok i en vanlig fickalmanacka där han noterade bridgekvällar, bowlingpoäng och en och annan hotfull tysk not.

Men Erlander har alltså kväll efter kväll, år efter år, från 1945 till 1969 satt sig ner och skrivit ner viktigare begivenheter under dagen och sina reflexioner över dem. I någon mening skriver han väl för en publik i eftervärlden, men om det finns någon förställning eller koketteri här så kan jag i varje fall inte upptäcka det. Självt såg han det hela som privata dagböcker, aldrig avsedda att publiceras i sin helhet utan gjorda för att brukas som minnesstöd för memoarförfattande och liknande. Sådana memoarer skrev så småningom Erlander, en serie

böcker som blev förvånansvärt färglösa och tråkiga.

Många koftor

Färglösa och tråkiga är det man sist skulle säga om dagböckerna. Erlander var en produkt av Lund och de speciella sätt att tänka och uttrycka sig som kunde utvecklas i dess miljöer. Står det "Mycket bra" så kan det mycket väl betyda motsatsen varnar utgivaren. Jo, så är det ibland med ironi. Och eftersom han hade bakom sig icke obetydliga studier i matematik (han var med och grundade det ännu existerande Matematiska Sällskapet i Lund) så dyker det ibland upp ett + som betyder "och" ett ∴ som betyder "alltså".

Och han tvekar inte att säga vad han tycker om folk. "Visserligen är Sköld för djävlig med alla sina hänleenden och inpass men alla vet ju hur i grunden man kan lita på Sköld" (29 juni 1948). Eller "Har man i sitt liv sett en sådan kofta som Sven Andersson?" (13 oktober 1949).

Mycket handlar om politikens och regerandets vardag. "Nothin hos mig och diskuterade kuppberedskapen. Hans egentliga ärende var att kungen föreslagit honom till serafimerriddare. Tre dåliga föredrag på pingstdagen i Örebro län." (18.5 1948). Efter det dramatiska valet 1948 där den samlade borgerligheten med stöd av SAF-finansierade PHM (Planhushållningsmotståndet), den tidens 4 oktoberörelse, var övertygade om att de kunde vända den ännu oerfarne Erlander och hans regering. Erlander vann valet, medan borgerlighetens stjärna Bertil Ohlin, den tidens Leijonborg, i spetsen för folkpartiet lyckades kapa åt sig en stor del av högerväljarna från Domö, den tidens Bo Lundgren. En dryg vecka efter triumfen skriver Erlander: "Valrörelser är nog bra bara man slapp regera efteråt" (30 sept 1948). Det är en reflexion som sannolikt många politiker har gjort, men Erlander skrev ner den.

Man tycker faktiskt synd om honom, han och regeringen hamnar i utdragna och plågsamma konflikter som tar massor av tid och kraft. I årtal håller man på och ålter prästernas löner, en fråga som historien lyckligt glömt. "Detta är ju komplett vansinnigt. Nu får partiets propagandaapparat i stor utsträckning kopplas in till försvaret för dessa förbannade prästlöner" (13.12 1949).

Affärer och fotvårter

Till detta kom ett stort antal s.k. affärer. Värst var det säkert med den s.k. rättsröten på 1950-talet då Vilhelm Moberg och Expressen hetsade mot homosexuella, t.ex. en regeringsmedlem. Och så var det ju gamle kungen, Gustaf den V, som hade ihop det med egendomliga typer och där hov och regering utsattes för utpressning. Till det

Forts. på sid. 7.

Jul i miljönämnden

Det var en klar, kall och mörk eftermiddag i december. Det var min tur att bevaka Miljönämndens sammanträde. I avsikt att spana in årets sista sammanträde ställde jag mina steg mot Stadshuset. Den blybemängda marken knastrade under fötterna när jag rundade Domkyrkan mot Storgatan.

Östarpes gästgiveri

Det var mörkt i sammanträdesrummet. Det visade sig att hela Miljönämnden hade begett sig till Östarpes gästgiveri för att avhålla mandatperiodens sista sammanträde och för att därefter äta julbord tillsammans med personalen. Jag slog på min GPS-navigatör och följde instruktionerna: förbi Mårtenstorget, Östra Mårtensgatan ut till Dalbyvägen och vidare förbi Dalby varefter jag så småningom tog av åt Blentarps-hållet. Nådade slutligen gästgiveriet och ställde mig att kika in genom fönstret till ett julpyntat sammanträdesrum.

Vite om avlopp

Miljönämndens ordförande Tranje Danielsson slog just då den stora klubban i bordet för att besluta om att en fastighetsägare skulle föreläggas, att vid vite om 50 000 kronor, att inom fyra månader ha ordnat avloppsrening. Efter detta togs det beslut om ett antal liknande ärenden. Det ingick i ett omfattande arbete som går ut på att få privata fastighetsägare att rena sina avlopp. De som får vitesförelägganden har under lång tid uppmärksamats på att de är tvungna att fixa rening, men de har av olika anledningar inte har brytt sig om detta.

Törstiga Torsten bullrar

Sedan följde det ett avstyrkande till Länsstyrelsen om ett överklagande av Törstiga Torsten som menar att Miljönämnden har fel när den påstår att puben bullerstör sina grannar.

Vidare tillstyrktes enhälligt en skrivelse av Karin Svensson Smith och Mats Bohgard till kommunstyrelsen om att ge Miljönämndens ytterligare resurser för att klara av arbetet för en giftfri miljö i Lund.

Motstånd mot köplada

Ett ärende som orsakade en hel del diskussion var det som handlade om ett yttrande om detaljplan för Lagfarten 4. En livsmedelskedja vill bygga en LIDL-affär på tomten bredvid Statoilmacken på Magistratsvägen, det vill säga ganska nära den planerade drive-in-hamburger-restaurangen. Moderater, folktoppartist och kristdemokrat ville tillstyrka detta eftersom de hävdade att det behövs mer konkurrens inom livsmedels-handeln. Minoritetspartierna ville avstyrka/återremittera ärendet på grund av att inte miljöhänsyn tillräckligt hade beaktats. Här fick de, lite oväntat, stöd av nämnden

centerpartist som denna gång inte höll med sina borgerliga kolleger. Ärendet återremitterades och vi får nog anledning att återkomma till detta. Det blir en fråga för den nya majoriteten.

Det åts och det dracks julmust

När sammanträdet var slut körde en buss in framför gästgiveriet. Utströmmade förvaltningens personal som kom för att äta julbord. Stämningen verkade sedan god vid borden. Eftersom kommunens representation har diskuterats under året försökte jag med särskilt intresse spana in vad nämndsledamöterna hade i sina glas. Kunde konstatera att Miljönämndens ordförande drack julmust och att han var noga med att påpeka att var och en på kommunens bekostnad fick dricka vardera två flaskor julmust, lättöl eller mineralvatten. Trots detta såg jag att minst en socialdemokrat, en vänsterpartist, en moderat och en folktoppartist hade snapsglas framför sig. Trodde då

att jag fått lite skandalöst bränsle till min artikel som jag hoppats skulle bli av typ "uppdag granskning". Fick dock till min besvikelse se att respektive ledamöter halade upp sina plånböcker och betalade 78 kr för en sexa och 50 kr för en fyra.

Sen kom tomten

När jag tittade in nästa gång såg jag nämndens ordförande iklädd tomteluva dela ut små julkappar till nämndens ledamöter och personal. Under god ordning och hög nykterhet anträdde, framåt halvtiotiden, ledamöter och personal den abonnerade bussen för återfärden. Hörde då någon förtroendevald yttra att det kändes tryggt att äta julbord med kommunens miljöinspektörer. Det skulle nog uppmärksammas om krögaren serverade mat som inte var helt tjänlig vid ett sådant tillfälle.

Minervas ugglor

Läs en lundabok eller ge bort den i julklapp!

Om staden

För alla lundanostalgiker är förstas Bengt Karlssons bok *Mårtenstorget i våra hjärtan* ett självklart val. Med alla sina fina och roliga bilder är den en gjuten blädderbok att ha på soffborden och att ge bort till lundabor i exil.

För nostalgikerna är årets *Idealkarnevals-boken* ett alternativ och för de nyaste lundaborna kanske *Studentens Lund* av K. Arne Blom kan vara nyttig.

För oss finsmakare som varit med ett tag och engagerat oss i diverse stadsplanediskussioner alltsedan genombrottsdebattens dagar, så kan man nu följa en hel process från ax till limpa så att säga: Anders Alms har skrivit en D-uppsats på LTH om *Villa Sunna; en studie av intresseavvägning i planprocessen*.

Om människor i staden

Börja gärna med dem som kom först. Maria Cinthio har i år skrivit om *De första stadsborna: medeltida gravar och människor i Lund*. Hon berättar om Lund under perioden 990 till 1536.

Lite längre fram i tiden levde Hilma Borelius, en av litteraturforskningens pionjärkvinnor, som porträtteras i Anna Nordenstams bok *Begynnelse*.

En annan lundabok som det skrivits om i år är GAN. Jan Torsten Ahlstrand m.fl. behandlar hans liv och konst i *GAN Gösta Adrian-Nilsson: perioden 1914-1932*. Det är en liten läcker bok med många och fina illustrationer.

Vidare har det kommit en mastig avhandling om Bengt Lidforss som

litteraturkritiker (Leopold, Skönhetsdyrkare och socialdemokrat.), om Sten Broman (Larsén, Sten Broman – en man med många kostymer) och om Ingemar Leckius och Majken Johansson.

Om staden i litteraturen

Det har också publicerats ett par romaner/deckare, som mer eller mindre utspelas i Lund.

Främst kanske Björn Larssons *Den sanna berättelsen om Inga Andersson*. Jodå, det är samma Björn Larsson som är professor i franska i Lund och som är internationellt känd för sina äventyrsromaner – t.ex. Long John Silver.

Romanens Inga Andersson är en lundaforskare, vars forskningsområde är hemliga organisations kriminalitet. Med utgångspunkt i detta har Larsson skrivit en riktigt spännande historia. Men liksom i "lundadeckarna" av Karin Wahlberg – *Hon som tittade in* och av Anne Hollingby *Kommer snart hem* är skildringen av Lund ganska vag och spelar inte så stor roll.

Byarna

Södra Sandby – socken i förvandling är en ny liten skrift om en av byarna, skriven av Allan Persson. Det originella med den är att finns fritt tillgänglig i fulltext på Internet via stadsbibliotekets katalog. Sök i katalogen på orden "ebok Sandby", så hittar ni den.

Alla omnämnda böcker finns i stadsbibliotekets Lundsamling och somliga finns förstas i bokhandeln.

i.

Eftervalsdebatt

I valet till riksdagen tappade Vänsterpartiet nästan var tredje väljare. I motsats till situationen i Moderaterna har detta inte lett till mycket debatt. Den lilla debatt som förts har fokuserat på händelser relativt sent under valperioden. T.ex. har Gudrun Schymans "Taliban-tal" pekats ut som en viktig orsak till att partiet inte uppnådde förväntat valresultat. Det har också påståtts att Socialdemokraterna genom en skenbar radikalisering kramade ihjäl Vänsterpartiet. Bakom denna debatt ligger en tro att orsakerna till partiets tillbakagång skall sökas sent under valperioden. Så är emellertid inte enbart fallet.

En sammanställning av de opinionssiffror som SCB, Sifo, SKOP, Gallup, Demoskop, Ruab och Zaperla lagt ut på nätet (samtliga siffror för 1998-1999 ligger inte på nätet) visar att partiet fortsatte att öka efter framgångs-valet 1998. Partiet började framstå som ett reellt hot mot Socialdemokraternas dominerande ställning. Ungefär mitt i valperioden händer något och trenden vänder neråt.

Orsaken till partiets tillbakagång kan snarare sökas i händelser på

partikongressen i Växjö 2000. Partiledningen hade två tydliga ambitioner med kongressen. För det första att visa att partiet lämnat sin kommunistiska historia bakom sig. För det andra att klargöra att partiet strävar efter regerings-samverkan med socialdemokraterna för att kunna genomföra delar av sin politik. Gudrun Schyman inledde kongressen med ett kraftfullt tal där hon tydligt deklarerade att partiet lämnat kommunismen bakom sig. Talet möttes dock inte av någon större entusiasm bland ombuden. Istället rev Jenny Lindahl från Ung Vänster ner stående ovationer när hon kritiserade partiets sätt att, som hon tyckte, huka sig för sin historia. Kongressen satte också ner klackarna när det gällde samarbete med socialdemokraterna och satte villkor för samverkan som i praktiken uteslöt regeringsmedverkan.

Effekten av detta blev att kongressen undergrävde Gudrun Schymans auktoritet i partiet. Det som under inledningen av valperioden framställt som att Gudrun

forts sid 7

Mitt i en brytningstid

Grr: En gång om året brukar vi småskrämra våra trogna läsare genom att lyfta fram de gamla symbolerna: arbetarklassens hammare och bondeklassens skära. Visst kan man skada både sej själv och andra på bägge verktygen om det vill sej riktigt illa, men egentligen är båda rätt ovanliga och ofarliga numera. De kan kanske förpassas till samma symbolvärld som jultomten?

Lucifer: Där finns de väl redan, men det betyder ju inte att de är oanvändbara eller ofarliga. Vi kan ju sitta i vår ombonade medelklassvärld och se på dem som föräldrade och förbrukade, men för hundratals miljoner människor runt om i världen är de fortfarande uttryck för en förhoppning om att en dag skall hela skiten vältas över ända och en ny och bättre värld ska födas utan svält och förnedring. Vi vet ju att sådana drömmar kan leda till helvetet själv, men jag kan inte moralisera över dem. Klasskampen är inte slut, vare sig i Sverige eller någon annanstans. Jag antar att jag låter som en nyvunnen medlem i Ung Vänster, men innan vi ägnar åt våra vanliga ironier och reflexioner över vår lokala omgivning kan det väl vara värt att skänka detta en tanke.

G: Mm, men för att symbolerna ska kunna vara produktiva måste de stå för något reellt och inte vara missvisande. I Sverige kan vi nog räkna bort bönderna som potentiell revolutionär kraft och i ett globalt perspektiv finns det fler progressiva klasser och krafter än bönder och arbetare. I gamla DDR hade man en känsla för detta när man i riksvapnet kompletterade de gamla handverktygen med en passare som symbol för de intellektuella. Fast på 1970-talet började ju ingenjörerna överge passaren till förmån för CAD-program och andra elektroniska hjälpmedel. Östtyskarnas och andra realsocialisters bristande förståelse för den förändringen bidrog ju till fallet för deras samhällssystem. Problemet är bara vad man väljer som symbol för den nya tekniken och IT-klassen. En tom data-skärm gör sej inget vidare i hörnet på en röd flagga.

L: Det skulle kännas ovant, det är sant. Men visst skulle man kunna skriva modernare texten till arbetarrörelsens sånger. "Hör datorernas sång" skulle väl sitta fint i Röda Kapellets repertoar t.ex. Nu är datorer visserligen ganska tysta, men visst kan man höra hårdskivornas stilla sus och om inte annat får man väl tala om en virtuell sång. IT-klassen, ja nog är det snabba ryck. Nyssen hyllades den som ekonomins förnyare och framtidens hopp. Nu drar det arbetslösa webbdesigners och C++-programmerare längs gatorna och det är svårt att fylla platserna på system-

vetenskapliga linjen där det nyss var tio sökande per plats. För inte så många år sen sa folk från Ericsson att de skulle kunna anställa samtliga landets nyutexaminerade civilingenjörer från E, F, och D och i dag tvingas regeringen anordna särskilda nödhjälpsarbeten i Kista där arbetslösa Ericssoningenjörer får bygga vägar. Virtuella förstås.

G: Jag äger en filt på vilken det står "Tillhör Arbetslöshetskommissionen". Min far stal den i en barack när han var med och byggde en AK-väg i Bohuslän 1932 eller så. Sen visade det sej att just den vägen inte behövdes – jag har kollat och idag är den en stig. Likadant med järnvägen Jönköping–Ulricehamn som i huvudsak byggdes med AK-medel och som i brist på uppmuntran fick läggas ner redan efter tjugo år. Eller minns du Kockums sysslösa gastankers som kostade skattebetalarna någon miljard? Vpk var ju en varm anhängare av det varvstöd, inte minst för att partiet var fixerat vid hammaren. Det hade varit billigare för samhället att sjukskriva Kockumsknogarna! Det verkar som om vi kollektivt har lärt oss något på sistone och börjat tillämpa billigare och humanare lösningar på samhällsproblemen. Den sjukskrivne kan ju bli en *homo ludens*, en lekande människa, utvecklas i den riktning som de utopiska socialisterna talade om.

L: Jag åkte rälsbuss Jönköping–Ulricehamn i mitten av 50-talet och det var en ödlig resa över mossar och skogsskiften med Bottnaryd, en mindre kyrkby, som enda större samhälle på vägen. Den lekande människan, jo för all del, en del sjukskrivna är nog redan det har jag förstätt även om det bara är Alf Svensson som vågar säga det högt. Men för de flesta människor är det produktiva arbetet ett centralt inslag i livet och då räcker det inte att få motta sjukpenning, man vill vara behövd också. Om vi alla skulle kunna leka mer skulle vi behöva mer utbildning: mer poesi, målar-konst, musik, trädgårdskonst. På tal om trädgårdar: jag såg att en fastighetsekonom vid LTH hade gjort en analys av koloniträdgårdarna i Lund. Kolonier brukar ju behandlas som heliga kor och romantiserar som arbetarklassens tillflykter undan sot och trångboddhet. I Lund finns nästan tusen kolonilotter för vilka det betalas arrenden på en tusenlapp eller två och detta för ytor som i form av villatomter skulle betinga mellan en och två miljoner. Analytikern ser dem närmast som "gated communities", ungefär som i USA, och i form av villaområden skulle de rymma lika mycket grönska men vara mer tillgängliga. Själv skulle jag naturligtvis inte återge dessa kritiska omdömen om jag inte som tioåring tvingats till obetalt jord-

bruksarbete i kolonin när jag hösnuvig som jag var hellre hade velat sitta hemma och läsa böcker.

G: Det är just för sådant som vi behöver Veckobladet! Var nånstans annars kan man säga sanningen om en så helig ko som koloniträdgårdarna? Den sanningen som

en propp värmer in i själen och nog känns luften lite lättare att andas sen borgarna tappat majoriteten i både regionen och Lunds kommun. Det betyder väl inte att jag har så stora förhoppningar om en annan politik, men vi ska väl slippa de värsta avarterna i privatiserings-svängen. Men vad gäller sjukvår-

ÖD JUL OCH ÖTT NYTT ÅR!

Lenin var inne på när han på väg till revolutionens Petrograd 1917 såg de prydliga täpporna i Tanto som höll Stockholms arbetare borta från barrikaderna. Risker är ju att vi lokalt förstärker trädgårdsromantiken och omsorgen om kolonisterna nu när vänstern har placerat Lotte Möller som ersättare i Tekniska nämnden. Fast att beröva kolonisten hans koloni är nog som att ta ifrån människan hennes livslögn, så vi får vara glada för att VB har så begränsad spridning. Människan tål inte alltför mycket sanning och det gäller inte minst väljarna. Det inser vänsterns partistyreelse som i sin valanalys nyss indirekt har kritiserat Gudrun Schyman för "talibantalet" och parollen "Död åt familjen!"

L: Nej, det inser ju var och en att den majoritet av landets vuxna medborgare som i hemlighet önskat familjens död inte gärna vill höra tanken formulerad i sin fulla brutalitet. Men sällan har väl ett parti mött en så kraftig tillbakagång med så stor segerglädje som vänsterpartiet i årets val. Glädje med all rätt: val är ju inte bara en fråga om ett mekaniskt rösträknande för det egna partiet. Att moderaterna efter bortåt fyrtio års expansion åker på

den måste vi alla vara beredda att betala, sjukvårdskostnadernas andel av BNP är ju extremt låg i Sverige. Nästan alla i vården borde ha mycket mer betalt. Undantaget är läkarna som tjänar groteskt med pengar och som har ett egendomligt jourssystem, som tillåter dem att jobba dygnet om och sen få ut detta som jourkomp varpå de kan fara till Norge på ledigheten och tjäna ännu mer. Det kan ju inte vara nyttigt för dem själva heller, vare sig för hälsan eller respekten för penningars värde. De behöver säkert inte alla pengarna och skulle kunna vänja sig vid enklare sorter. Här borde vi arbeta för en lönesänkning.

G: Inte mej emot, bara vi inte tar ifrån dem deras konferens- och vidareutbildningsresor till exotiska orter som läkemedelsfirmorna bekostar. Mitt uppdrag i det kommunala parkeringsbolaget har fått mej att inse det psykologiska och personalvårdande värdet av sådana fringisar. Vi i p-bolaget ska förresten ha julkmiddag på onsdag, och då brukar det vankas både det ena och det andra.

L: Är kommunrevisionen under-rättad?

G: Den sysslar numera mest med kvalitetssäkring och miljörevision och står över såna småttigheter som siffror. Och bolagets egna, av kommunens utsedda revisorer, brukar förstås vara med på middagarna. Såna här rutiner och traditioner går ju långt djupare än tillfälliga kommunala maktskiften, och jag delar helt din bedömning att det inte blir några särskilt stora förändringar i kommun eller region av att vänsterpartiet får ett par nya poster eller ens av att högerstyret byts mot vänsterstyret. Om sådant sades en del intressanta saker på 1970-talet av den kapitallogiska skolan som nog inte många kommer ihåg att den fanns. Men de små skillnaderna är värda att slåss för! Det har vi senast sett i Landskrona där vänstersegeren, plus en uppgörelse med kristdemokraterna, betyder att Sverige åter ska få trådbussar efter ett uppehåll på fyra decennier. Fast lite retar det mej att det inte är Lund som blir pionjär. Vi har haft trådbussutredningar, vi har haft perioder av vänstermajoritet, vi har en teknisk högskola, men hittills har på det området inte kommit längre än till halvmesyren Lundalänken där det ska gå dieselbussar. Detta är ju ett kärt ämne i dessa krönikor, den nuvarande bristen på djärva projekt i det kommunala Lund, projekt som skulle få gästande delegationer att häpet spärra upp ögonen. Det enda verkligt nya som jag skulle vilja visa en gäst utifrån är bostäderna som är ingrävda i jordvallen på Klostergårdens idrottsplats.

L: Man tycker kanske att det borde bli fuktigt och kallt i jordhålorna men det är kanske bra ur energisynpunkt. Energisynpunkter skulle man också kunna lägga på hamburgerstället Max inrättning ute vid OK. Det strålar som en ljusborg året om. Inte en järnpåle på parkeringsplatsen är utan egen kraftfull belysning och de många hamburgerfanorna är belysta med särskilda strålkastare. Jag gissar att anläggningen ensam tar i anspråk ett mindre kraftverk i Helge å. Vad gäller revisorerna i parkeringsbolaget får de väl under-teckna revisionsberättelsen med den klassiska Radio Mosebacke-formuleringen: "Vi var fulla och tacksamma för det." Jag ber om ursäkt, där kom ett återfall i VB:s beklagliga tradition av alkohol-skämt.

G: Har du hört min favorithistoria? "Det var värst vad Olsson är darrhant. Super han mycket?" – "Nej, det är inte så farligt. Han spiller ut det mesta."

Den leder tankarna till kravet på obligatoriskt alkohol i bilar som Karin Svensson Smith driver. Det finns nog sätt att kringgå ett sånt – hur fungerar det i en cabriolet? – men annars är det bland det viktigaste man kan göra för att minska trafikdöden. Får vi sen satelliter som automatiskt följer varje fordon och registrerar deras hastighet

(ungefär som det redan sker på järnvägen), och skickar ut automatiska fortkörningsböter med e-post, så är det inte långt kvar till en uppfyllt nollvision. Här har vi dock åter problemet med väljaropinionen. Det märks ju redan när det gäller trängselavgifterna i Stockholm. Det gnälls över att låginkomsttagare kommer att diskrimineras medan överklassen kan fylla infarterna med sina förkromade stadsjeepar. Många ser det som en mänsklig rättighet att få köra bil, till exempel v-kongressen senast och inte minst ombuden från Skåne och Lund som krävde att alla skulle få gratis körkortsutbildning. För övrigt samma krav som det högerpopulistiska Sjöbopartiet i Kristianstad ställde för att stödja kommunstyret! Själv ser jag det som årets mest glädjande händelse att det i förrgår sjönk ett fartyg i Engelska kanalen lastat med drygt 2 800 bilar, framför allt Volvo och Saab.

L: Såvitt jag förstår var lasten väl försäkrad och resultatet blir nog snarast att fabrikerna i Ghent och i Trollhättan får sig ett välbehövligt ordertillskott. Men visst är det häftigt att tänka sig tvåtusen hopträngda bilar på däckens där på havets botten. Det kanske kan bli bra yngelplatser för torsk? Vad gäller din vision av nollvisionen liknar den det system kallat Total Information Awareness som John Pinedexter, den gamle kriminelle Iran-Contrasoperatören, nu har fått 200 miljoner dollar av DARPA för att utveckla. Man ska med hjälp av ohyggliga mängder datorkraft samla ihop all tänkbar information från varje digital transaktion i USA och jag antar världen, och sammanställa dem till varningar om var, när och hur terrorister kan tänkas agera. NSA med Echelon och det hela framstår vid jämförelse som rena barnleken. Testa förresten, sånt här går inte att testa förrän man är uppe i fullskala. Det bör kunna bli ytterligare ett intressant misslyckande för AI-forskningen.

Men på tal om utvecklingen i USA, hur ska vi se på världsläget? Nuvarande politik för det svenska försvaret bygger på ett återtagande där vi efter inledande antydningar om risker för världsfreden på tio år ska bygga upp ett försvar igen. President Bush har ju förklarat att USA avser ingripa militärt varhelst man anser det motiverat att göra så i den mån stater agerar mot den amerikanska statens intressen. Det bör ju föranleda en och annan stat att börja förbereda sig för att motstå sådana anfallskrig. Småstatsrealism är väl nu som 1939 det enda vi kan ägna oss åt, men kanske ska vi börja tänka på att bevara någon sorts oberoende?

G: Think big! Med tio nya medlemmar går EU med råge om USA i folkmängd och då kan vi på allvar börja ägna oss åt stormaktsrealism. Göran Persson har ju redan föreslagits som EU-president. Jag tror visserligen att Matti Ahtisaari vore bättre men finnarna har ju redan fått Gustaf Häggqvist som chef för

Europaarmén och ska väl inte ha allt. Detta kräver naturligtvis att vi går vidare på federalismens och den gemensamma valutans väg. Att jag gick och spelade för Folkebevægelsen mod EU igår beror uteslutande på att jag älskar stora demonstrationer.

L: Vi var visst 6 000 vilket väl var lite av en besvikelse för arrangörerna, men det är svårt att få folk ut på gatan i nollgradig blåst. Mina motiv för att spela var väl lite mer blandade. EU finns, och då är det väl bra att också balter och centraleuropéer finns med, så det är inte det. Nej, för mig är det en fråga om att markera mot EU-projektets elitstyret och den manipulativa ansats som oavbrutet finns med. Folket kan visserligen ha fel, men detta sätt att ordna omröstning efter omröstning tills det röstar rätt – varpå beslutet är oåterkalleligt – vittnar om de styrandes hållning till demokratin. Bristande respekt för demokrati i form av riksdagen handlade det ju också om när vänsterpartiets Skånedistrikt plockar upp en nybliven partimedlem utan några kvalifikationer och vill sätta honom i riksdagen. En häpnadsväckande uppvisning av förakt för folkstyret och en demonstration av politisk om-dömeslöshet som det var plågsamt att möta i det egna partiet. Jag är ingen vän av personval, men det var enda vägen ut ur en pinsam situation.

G: Jo, nog har det gångna året varit ett annus horribile för vänsterpartiet i Skåne och inte minst i Lund. Men noterade du kanske en notering som J. Larsson förmedlade i en VB-insändare: att aktionen mot Karin

gamla ordningen där man fick stryka folk på valsedeln. Det är mycket mer tillfredsställande att stryka folk än att framhäva dem, åtminstone för alla oss som är mer negativt lagda. Känslan är att man har sagt ett ord i rättan tid i valbåset och så kan man gå hem och dricka kaffe. I övrigt noterar man att universitetet har valt en ny rektor, en teolog. Jag vet inget om honom men erfarenhetsmässigt är teologer bättre rustade än de flesta att ta hand om den typen av poster: eleganta i uttrycks-sättet med inflikande av andliga värden, men hårda i nyporna och aldrig tvekan inför en taskspark om det kan gagna det höga syftet. Lunds universitet kan verkligen behöva en ny rektor efter den långa nedgångsperiod det upplevt under 1990-talet med årliga skandaler av den ena eller andra sorten.

G: Står man utanför akademien som jag tycker man nog att det är intressantare vem som ska bli ny chef för Konsthallen. Hoppas det blir någon som tar hit lättbegriplig konst! Det får gärna vara installationer men de ska i så fall vara socialrealistiska, såna som Henrik Telemann har gjort. För att knyta an till vår diskussion i början. Lunds stadsvapen är en romantiserad bild av en stadspost som aldrig har sett ut så. Det är helt otjänligt som symbol för tredje årtusendets stad. Låt chefskandidaterna rita varsitt förslag till nytt stadsvapen och välj den som har kunnat göra ett som lever upp till parollen: För Lund i tiden!

L: Lund hit och Lund dit, det finns en värld bortom både Höjeå och Kävlingeån. Man glömmer det lätt till vardags. Nu blir det t.ex. snart

Miljövänlig trådbuss ffg i Skåne

Svensson Smith hade startat som ett glesbygdsuppror mot en bilfjende. Fast partiets dåliga omdöme korrigerades ju av väljarnas goda, och det finns skäl att citera ledaren i Menander nr 4, att det "finns ... inga felaktiga resultat i ett val. Väljarna ger förtroende". Drygt 18 procent av v-väljarna i valkretsen kryssade för Karin och det är såvitt jag förstår rekord i ett riksdagsval.

L: Vad gäller personval skulle jag vilja förordna en återgång till den

krig och en massa människor i Irak ska dö och ingen jävel tycks kunna hejda det. Jag tycker det blir allt svårare att ta till sig världen i dess helhet, att både bry sig om Mårtens-torget och Afrika. Ändå är det väl det man måste fortsätta att göra. Med dystert sinne och tillkämpad optimism kan jag väl då bara sluta med att till läsarna överbringa årtidens hälsningar eller vad man säger.

Vågar vi äta?

Om våra belöningssystem

Kroppsvikten ökar på ett epidemiologiskt sätt bland de välbeställda. Det är en global epidemi. Biologer letar efter gener som ska förklara fetman. Omvärlden är oförstående och vill ha snabba resultat och förklaringar.

Större standardportion

Det finns flera förklaringar, bland annat att vi rör oss för lite. Vår ämnesomsättning bygger på en rimlig nivå av rörelse, absolut inte på stillasittande. Jag vill i denna artikel emellertid koncentrera mig på det vi äter. Äter vi fel? Kan åtaendet vara en förklaring till problemet med olika kroppsvikt?

Svar: Ja, vi äter fel. Vi äter och dricker söta produkter som aldrig förr. Under de senaste åren har enligt Livsmedelsverkets rapporter godisätandet i Sverige fördubblats. Vi dricker också saft och läsk i dubbel dos, 200 gram per dag, jämfört med för tio år sedan. Samtidigt står konsumtionen av frukt och grönsaker stilla jämfört med då, på 100 gram om dagen. Däremot minskar fettkonsumtionen. Vi äter mindre smör/margarin och mindre ost än för tio år sedan.

Samma tendens finns i USA. Standardportionen Coke till en hamburgare från MacDonald's var 1955 200 milliliter. År 1901 var standardportionen 950 milliliter. Också i USA minskar fettintaget, men fetman ökar!

Sött stimulerar aptiten

Varför är just godis och läsk så farligt i sammanhanget?

Godis och läsk är koncentrerade former av socker och sötnings-

medel, som direkt triggar vårt belöningssystem. Vi känner oss stimulerade av dessa produkter, som ersätter "riktig" mat. Följden blir en ensidig kost med brist på de vitaminer, fibrer och antioxidanter, som normalt följer med de söta smaken i t.ex. en frukt.

Men lite belöning kan vi väl få unna oss? Vi lever i en så stressad tillvaro, tycker den förnuftige. Jo visst, men det handlar inte om att unna sig. Folk har drivits in i en starkkonsumtion, lockade av stora förpackningar, gratisättning av typ "Köp tre, betala för två" och mängdrabatter av olika slag. Och nu handlar det inte längre om stimulering. Nu är vi istället inne i ett beroende.

Situationen är katastrofal. Godisindustri och läskedryckstillverkare utnyttjar vårt beroende på ett skickligt sätt. Det finns en dygnetrunttillgänglighet. Till och med på arbetsplatser sätts det ut kartonger med godis. Plocka och betala. Och svenskarna är ärliga. Det fungerar. Men kroppsvikten ökar.

Kan socker och sött verkligen framkalla beroende?

Här ligger forskningsfronten idag. Experimentellt kan man hos försöksdjur framkalla ett sockerberoende. Ett beroende yttrar sig i tre steg. I första steget får man en tillfredsställelse. I andra steget vill man ha mer. Och i tredje steget klarar man sig inte utan denna stimulans. Stimulansen krävs för att man ska känna sig normal. Kroppen har anpassat sig. Tar man bort stimulansen får man bortfalls-

symptom – skakningar, darrningar, illamående.

Denna trestegsspiral kan experimentellt framkallas hos försöksdjur som får dricka en koncentrerad sockerlösning. Efter en vecka har de fördubblat sockerdrickandet. Och tas sockret bort utvecklar de abstinenssymptom med skakningar och darrningar. Detta kan lindras med morfin, vilket visar att opiatsystemet är inblandat. Beroendet liknar kemiskt det som fås efter alkohol eller nikotin. Det är en påverkan på samma neuro-

Här finns också en ärftlighet, alltså en viss genuppsättning som är ansvarig för "känsligheten" för sött.

Vad ska vi göra?

Svaret är enkelt. Bojkotta allt godis! Bojkotta all läsk!

Problemet är att vi måste gå igenom minst två veckors abstinenssymptom. Men sedan är vi fria. Frihet är det bästa ting, står det i sången. Sedan kan vi börja använda socker igen – som festmat, något vi känner oss belönade av, något vi behöver för att pigga upp

transmittor, dvs. opiater och dopamin.

Våra belöningssystem är alltså gjorda för den söta smaken, som vi får uppleva redan i den mycket söta modersmjölken. Alkohol och nikotin använder sig sedan av dessa upparbetade system för att ge belöning, men också ett beroende. Att det finns gemensamma inkörsportar och gemensamma mekanismer stöds av iakttagelsen, att de som tycker väldigt mycket om sött också har lättare att övergå i nikotin- och alkoholmissbruk.

oss! En sockerbit ska betraktas som det njutningsmedel den i själva verket är. Det söta ska ätas som efterträtt eller till kaffet på maten.

En annan viktig detalj är att oregelbundna matvanor med överhoppade måltider och småätande sensibiliserar systemen och gör oss mer känsliga för stimulans, inte bara av droger utan också av sött. En annan åtgärd är alltså regelbundna och ordentliga måltider. Det håller systemen på en normal känslighet.

Charlotte Erlanson-Albertsson

Rättvis Handel – ett sätt att påverka

Julkommersen är i full gång och det handlas som aldrig förr. Det kanske inte skadar att stanna upp och reflektera lite över hur varorna produceras och vem som tjänar på all denna handel.

Det råder idag en stor ojämlikhet när det gäller produktion av varor i världen. Ofta produceras varor i länder där det finns billig arbetskraft för att vi ska kunna köpa dem billigt. Det vi inte får reda på är att människor far illa för att vi ska kunna köpa billiga varor. Dålig arbetsmiljö, låga löner och avsaknad av fackliga rättigheter är tyvärr i en verklighet för många människor idag.

En motkraft

För att motverka detta har det bildats organisationer som jobbar med rättvis handel. Rättvis Handel är ett handelssamarbete som bygger på att producent och konsument har jämlika villkor. Den ena parten

ska inte utnyttja den andra. Rättvis Handel är alltså inte välgörenhet, vilket det är många som tror.

För att få kallas Rättvis Handel krävs att det uppfylls vissa kriterier. Alla ska ha rätt att organisera sig fackligt, det ska vara rimliga löner. Man ska ha så få mellanhänder som möjligt och istället handla direkt med producenten. Det gör att mer pengar går till dem som producerar istället för till olika mellanled.

Möjligheter till lån

Rättvis Handel ger möjligheter att få långvariga lån, vilket är mycket viktigt för många fattiga småproducenter i syd. De kan ofta inte få låna i en vanlig bank. Med långvariga lån kan de planera sin verksamhet. Det får inte förekomma barnarbete. Allt detta bidrar till en långsiktig, hållbar utveckling för de producenter som är med i Rättvis Handel.

Det finns organisationer i både Sverige, övriga Europa och resten av världen som är med i Rättvis Handel. I Lund finns föreningen Klotet som arbetar med dessa frågor. Föreningen Klotet har två huvudsyften: att driva en butik och att föra ut information om Rättvis Handel. Vi är cirka tvåhundra medlemmar som gör allt i föreningen: butiksarbete, infoarbete, inköp och skyltning. I vår butik har vi ett stort sortiment av olika varor, allt från hantverk, leksaker och kläder till mat. Allt håller en hög kvalitet och allt hantverk är handgjort.

Rättvisemärkt

Den svenska märkningen för Rättvis Handel heter Rättvisemärkt, och glädjande nog har det utgått i de "vanliga butikerna" kommit varor som är rättvisemärkta. Det är mest matvaror: kaffe, te, choklad och bananer. I Lund är det Konsum

och Malmborgs som har flest varor.

Vi som arbetar med detta är mycket glada över att vänsterpartiet nu lagt in en motion om ett stöd till organisationer som arbetar med rättvis handel. Det skulle underlätta vårt arbete enormt. Idag arbetar vi helt ideellt och har svårt att hinna och orka allt vi vill. Vi behöver höras och synas mer. Det är också glädjande med en motion om att all offentlig upphandling ska ta hänsyn till etisk märkning.

Slutligen vill jag inbjudna alla läsare till vår butik på Stora Tomtegatan 48 (mitt emot Botan) för att upptäcka en spännande, annorlunda butik. Nu i jultid kan ni slå två flugor i en smäll: ge bort en unik julklapp och samtidigt stödja ett arbete för en rättvisare fördelning av resurserna.

Margareta Karpsten
Föreningen Klotet

Erlander

Forts. från sid. 2.

kom diverse skandaler kring falskdeklamationer och partintriger för att inte tala om generaler och ambassadörer som energiskt motarbetade regeringens utrikespolitik.

Hela tiden finns en massa småbekymmer: Erlander är förkyld, har ont i ryggen, är trött, känner sig helt utmattad etc. Man undrar inte på, han kör verkligen hårt i valrörelserna med många möten var dag, inte alla så välarrangerade, varvid han livligt förbannar den lokala partiorganisationen. Dock saknar han inte självironi: "I övrigt har åtskilligt inträffat. Jag har varit hos Hultberg med mina fotvårter för att ta det viktigaste först" (1 juni 1948).

Familjeliv

Mitt i allt detta lever Erlander ett familjeliv, med omsorg om hustru och barn och sin gamla mor i Ransäter som han ofta besöker. Han umgås med gamla lundakompisar som Torsten Gustafson, teoretisk fysikprofessor och Erlanders främste rådgivare i tekniskvetenskapliga frågor och med Torsten Andrée, framstående lundsisk kommunalpolitiker långt fram på 60-talet. Han går på teater, ser pjäser av Sartre och Eliot (och läser dem ibland efteråt), kommenterar uppsättningar och skådespelare. Han ser Porgy and Bess, han ser en En midsommarnattsdröm på Malmö Stadsteater, han går på Odeonrevyn. Det man frågar sig här är om det finns sådana politiker i Sverige i dag, alltså i ledande ställning. Jag fruktar att svaret är nej. Det har framskyttat

att Göran Perssons favoritläsning är de stora svenska epikerna i arbetardiktningen, Ivar Lo, Vilhelm Moberg etc., och han har säkert läst dem. Men läser han något nu? Det hektiska EU-resandet och det ständiga medietrycket lär inte ge mycket utrymme. En gång på 60-talet frågade jag Ernst Wigforss som läste mycket, t.ex. också nyutkommen lyrik, hur detta var möjligt, hur han kunde ta sig den här tiden. Jag läser varje dag även om det bara blir tio-femton minuter, svarade han, och utan det skulle jag inte vilja leva.

Att hålla sig levande

Erlanders politik skulle man kunna säga en del om och den är förvisso värd en hård kritisk granskning. Just Wigforss var på 60-talet mycket kritisk och såg åtminstone delar av Erlanders regeringspolitik som en utförsäljning av socialdemokratins långsiktiga mål, och då handlar det inte om Erlanders personlighetsdrag. Men vad de här dagböckerna kan ge är en bild av hur det är möjligt att hålla sig levande som människa i maktens centrum, hur man kan försöka skaffa sig distans till problem och förtretligheter och hur man i svåra lägen ändå kan försöka bära sig anständigt åt. Varje politiker, om så blott supplement i den obetydligaste av nämnder, tror jag kan ha stort utbyte av att läsa den här delen av boken. Själv är jag fast i läsningen och ser fram mot volymerna från 60-talet då man har egna minnen av Erlander på besök i Lund.

Sten Henriksson

Eftervalsdebatt

Forts. fr. sid. 3.

Schyman förnyat och utvecklat partiet började nu framstå som att Gudrun Schyman var en fasad mot väljarna för ett i grunden oförändrat parti. Här ligger bakgrunden till att partiet förlorat stöd under den senare delen av mandatperioden.

Istället för att framstå som ett alternativ till vänster om socialdemokraterna med kunskap och förmåga att genomföra en radikalare politik, börjar partiet åter framstå som ett missnöjesparti. Partiet står för en radikal politik, men det är inte klart hur den skall genomföras. Partiets krav framstår som sympatiska, men väljarna förstår inte hur de skall genomföras. Den gamla kommunistiska modellen där parlamentet fungerar som tribun i väntan på den stora omvälvningen skyttar i bakgrunden. Den oavslutade kommunismdebatten förstärker detta intryck.

Under devisen att partiet måste bli tydligare leder denna skenbara radikalisering till att partiet förlorar sin möjlighet till inflytande. Istället för att betona att Vänsterpartiet är och bör vara en radikal del av svensk arbetar- och miljörörelse, framtonar en önskan att vara den enda verkliga arbetar- och miljörörelsen. Utanförskapet blir ett självändamål.

För att komma vidare behöver partiet en omfattande debatt som handlar om hur vi skall genomföra vår politik. Att vara ett radikalt alternativ som ställer sig utanför makten i väntan på det stora genombrottet gör att vi riskerar att bli "dörrmatta" åt socialdemokraterna. Utanförskapet gör att

Forts. på sid. 8.

Nya böcker från DAIDALOS

Andreas Kuhlmann

Vid livets början och slut.

Biomedicin, genteknologi och politikens dilemma

224 s., 200 kr

"Vad beträffar fortplantning och föräldraskap är inget längre som det var, gott och väl tjugo år efter den första framgångsrika provrörsbefruktningen. Numera kan fem personer vara delaktiga: givarna av ägg- och sädesceller, surrogatmodern och paret som till slut tar hand om och uppfostrar barnet." Boken ger en nyanserad översikt av de kontroverser som de medicinska framstegen leder till. Hur skall en demokratisk rättsstat reglera de medicinska landvinningarna? Är det möjligt att medla mellan olika grundläggande övertygelser som gäller det mänskliga livet som sådant?

Jerome Bruner

Kulturens väv. Utbildning i kulturpsykologisk belysning

242 s., 240 kr

Skolgången utgör ju bara en liten del av kulturens sätt att leda in de unga på de rätta eller kanoniserade banorna. Den kan till och med kollidera med kulturens andra sätt att få de unga att följa kulturens krav och normer. Ska skolan bara inrikta sig på att reproducera kulturen och "assimilera" de unga till att bli små svenskar eller amerikaner? Eller bör den snarare hänge sig åt de omvälvande förhållanden som vi genomlever – hänge sig åt det något riskfyllda och kanske smått idealistiska målet att förbereda eleverna så att de kan hantera den föränderliga värld som de ska leva i?

Friedrich Kittler

Maskinskrifter. Essäer om medier och litteratur

330 s., 260 kr

I Kittlers essäer framträder oväntade samband mellan Nietzsches aförismor och den första skrivmaskinen, mellan vampyren Dracula och den moderna byråkratin, mellan Lacans sentida psykoanalys och Thomas Alva Edisons uppfinning fonografen. Mediernas historiska utveckling skapar ramar för var som är möjligt att erfara och skriva. *Maskinskrifter* börjar i Goethes tårdrivande lyrik och slutar djupt inne i personatorernas kiselhjärtan.

Och den som inte hunnit tillägna sej Manuel Castells kan använda helgerna till det:

Nätverksamhällets framväxt, 592 s., 330 kr

Identitetens makt, 445 s., 310 kr

Millenniets slut, 453 s., 310 kr

Internetgalaxen, 300 d., 240 kr

Betydligt billigare för medlemmar av Daidalos bokklubb. Ring 041-422045.

Bockfesten

Bocken är Dominikanska Republikens diktator Rafael Leonids Trujillo som styrde landet mellan 1930 och 30 maj 1961, då han mördades. Mordet följdes av en period av besinningslös terror innan Joaquín Balaguer, som fungerat som Trujillos marionettpresident, lyckades erövra den politiska makten, stödd av USA-krigsfartyg, som med sina kanoner hotfullt bidade på redden utanför Santo Domingo (under Trujillos tid Ciudad Trujillo).

Bockfesten är folkets firande av Trujillos död.

Flera viktiga latinamerikanska författare har i romanform analyserat de diktatorer, som spelat en så framträdande roll i Latinamerikas historia. Mario Vargas Llosa gör det i denna i många stycken dokumentära roman med en närgången naturalistisk inlevelse som är svår att värja sig mot. Övermod, fåfänga, frosseri, alkoholism, grymhet, sex, våldtäkt, tortyr, fysiskt sönderfall, terror och en total hänsynslöshet dominerar berättelsen, liksom en gång verkligheten.

Kraftkarlen Trujillo var fruktad eftersom han hade absolut makt över liv och död, en makt som han utövade nyckfullt och oförutsä-

bart med hjälp av en ålderdomlig elektrisk stol och glupska hajar såväl som arkebuseringsplutoner, galgar och lönnmord. Han hade tillgång till alla kvinnor i republiken, också sina nära medarbetares hustrur och döttrar, byggde upp en privatjätteförmögenhet (60 procent av landets tillgångar) och åtnjöt USA:s stöd som ett bålverk mot kommunismen (Castro hade just befriat Cuba).

Romanen beskriver hans sista dagar. I 70-årsåldern börjar han förlora greppet om makten och stödet från USA, liksom sitt minne och omdöme, samtidigt som han drabbats av en förödmjukande inkontinens och impotens. Han är naturligtvis farligare än någonsin.

De män som mördade honom kom ur kretsar som stod honom nära. Efter mordet överväldigades de av fruktan. Flera av dem greps och torterades ihjäl under de laglösa månaderna efter mordet. Kusligt fascinerande är beskrivningen av hur den nominelle presidenten Joaquín Balaguer, en liten kyligt beräkande man, systematiskt bygger upp sin makt och statens organisation under paniken och desorganisationen efter diktatorns död.

Förutsättningen för hans maktkonstruktion är det latenta hotet från amerikanska örlogsskepp och marinsoldater. Samma USA-diplomater som tidigare medverkat till att röja Trujillo ur vägen ger honom sitt stöd och antyder under vilka omständigheter USA accepterar att han erövrar makten. USA behöver aldrig ingripa öppet. Ändå dirigerar USA händelserna.

Vi som minns händelserna vet, att någorlunda fria val genomfördes ett år senare och förde en progressiv president, Juan Bosch, till makten. Bosch avsattes 1963 i en militärkupp, vilket ledde till ett folkligt uppror som snart kvästes av 30 000 marinsoldater från USA. Joaquín Balaguer valdes senare i ett par mandatperioder till president i Dominikanska Republiken. Dessa händelser beskrivs inte i romanen, men förutsätts vara kända.

Om romanen har en hjälte är det den kvinnliga advokaten Urania som återvänder till Santo Domingo för att göra upp med sitt fruktansvärda förflutna. Boken anlägger ett feministiskt perspektiv på den machokultur som inte bara präglat Dominikanska Republiken.

Gunnar StenSSon

Mario Vargas Llosa, *Bockfesten*, Norstedts, 2002.

VECKOBLADET Svartbrödersg 3, 223 50 Lund. Tel 046/14 33 09. Utges av V-o UV Lund. Prenumerationsavgiften, (se redaktionsrutan nedan) insättes på postgiro 1 74 59-9. Ansv. utgivare: Ola Hagring Tel 046/14 33 09. Manus sändes till ovanstående adress el. e-post till: veckobladet.lund@passagen.se Red. förbehåller sig rätt att korta i insänt material. Tryck: KFS AB, Lund. Adressbyte: sänd e-post, eller använd postens adressändringskort.

Begränsad eftersändning. Vid definitiv adressändring sänds tidningen i retur till Veckobladet.

Trettioalet igen

Grönköpings Veckoblad eller vad är det jag läser, var min första undran. Innehållet i signaturen Jörgen L:s inlägg i nummer 36 tyder tyvärr på att han verkligen menar det som står i texten.

En ond andedräkt slår emot mig, etnisk tillhörighet som förklaringsgrund kan åter användas. Jag sätter ett stort frågetecken för redaktionens omdöme som släpper genom dessa värderingar, jag är även förvånad att Vänsterpartiet hyser medlemmar med rasistiska idéer.

Senast jag mötte en palestinavän så undrade jag stillsamt om han tyckte det var ok att spränga oskyldiga människor i luften. Rektionen blev våldsam, som tur var endast verbalt. Men kunde han så tror jag han skulle sprängt mig i luften också. Fanatism och fantasier om etnisk tillhörighet borde vara ett passerat stadium för vänstern.

Jan Holmquist

Eftervälsdebatt

Forts. från sid. 7.

Vänsterpartiet får svårt att påverka politiken, men Vänsterpartiet kan samtidigt inte fälla regeringen eftersom detta skulle innebära ett politiskt självmord. Radikalismen blir en yta – ingenting som påverkar folks vardag. Bara ett parti som framstår som att det kan och vill påverka verkligheten vinner i längden väljarnas förtroende.

Henrik Smith

God Jul och ett Gott Nytt 2003

Från oss alla
Gunnar
Sten
Kajsa
Göran
Mats
Ingrid
och många fler

till er alla
läsare

Julklapp som varar hela året.

Den trettiofemte punkten

Sfi, svenska för invandrare, ska utföras av Komvux i kommunens regi. Undantag från denna princip kan provas från fall till fall.

Punkterna för ett rödgrönt Lund är bara 34. De borde kompletteras med en 35:e punkt, formulerad enligt ovan.

Vid Utbildningsnämndens sista möte under mandatperioden stod principen att Sfi ska utföras i kommunens regi mot den borgerliga principen att SFI ska upphandlas. De borgerliga partierna drev igenom sin ståndpunkt.

Ett kommunalpolitiskt drama

Det är värt att berätta historien om hur kampen om Sfi fördes, eftersom skildringar av sådana politiska strider är sällsynta.

Skoldirektören Sten-Bertil Olsson hade skapat utgångsläget genom att formulera ett kryptiskt stycke kommunal poesi i form av en att-sats, som han infogade bland flera andra i huvudärendet. Avsikten var att den skulle utgöra en dunkel kompromiss som tyst och snabbt kunde accepteras av alla. Men så blev det inte.

Roland Andersson riktade före sammanträdet partiernas uppmärksamhet mot att-satsen genom att, som representant för Lernia, före mötet kontakta nämndens ordförande Louise Rehn-Winsborg (m), andre vice förordanden Ingrid Malmqvist (s) och mig.

Hans avsikt var att presentera den så kallade Malmömodellen, ett system som utvecklats av Lernia och vars huvudtanke är att svensk-studierna ska kombineras med yrkespraktik och inriktas på yrkes-språken.

Närvarande vid själva sammanträdet var tre starkt engagerade kvinnliga representanter för Komvux. Sfi är för dem en fråga om liv och död för Komvux. De var minst av allt beredda att släppa igenom en dunkel kompromiss.

Kommunal poesi

Sten-Bertil Olssons att-sats har följande lydelse: *Att den del av Sfi som för närvarande är upphandlad från 2003-08-01 dels utförs i egen regi, dels på nytt upphandlas i delar som avser kvällskurser/deltidskurser.*

Analys

Den del av Sfi som för närvarande är upphandlad är den som vid inledningen av förra mandatperioden konkurrensutsattes. Den gick till Humanus, som kom med det i särklass lägsta anbudet. Komvux anbud var nästan dubbelt så högt, delvis på grund av den belastning som hyreskostnaderna utgör.

Många erinrar sig nog att Humanus utsatts för stark kritik från såväl lärare som studerande. Det är avtalet med Humanus som går ut den 1 augusti 2003.

SFI-undervisningen ska i fortsättningen dels utföras i egen regi. Det betyder att Komvux ska ta över den. Detta tillgodoser den tillträdande majoritetens önskan. Men den ska upphandlas i delar som avser kvällskurser/deltidskurser. Detta skulle kunna göra kompromissen acceptabel för de borgerliga partierna, som annars riskerar att hela Sfi utförs i egen regi.

Vad är kvällskurser/deltidskurser? Det är kurser som i första hand vänder sig till akademiker med förutsättningar och behov av lära sig svenska snabbt. Det rör sig om cirka 200 studerande och hälften så många heltidsplatser. Det finns skäl att särskilt tillgodose deras behov. Men intressegruppen från Komvux ville naturligtvis ha hela kakan.

Strategi

I detta läge valde Ingrid Malmqvist att yrka på att kansliets förslag till att-sats bordlades. Hon motiverade med att Lernias Malmömodell var intressant och borde presenteras

för den nya nämnden. Vi instämde i yrkandet.

Louise Rehn-Winsborg yrkade att hela satsen skulle utgå och ersättas med en minimalistisk formulering som löd: *att sfi upphandlas enligt fullmäktiges beslut...*

Det låter ju neutralt och ofarligt. Men vad betyder formuleringen "upphandlas enligt fullmäktiges beslut"? Jo, fullmäktige fattade efter de borgerliga partiernas maktövertagande hösten 1998 ett beslut med innebörden att hela Sfi skulle konkurrensutsättas. Varken v eller s eller mp reserverade sig. Beslutet var alltså enhälligt.

Louise framställer fullmäktigebeslutet 1998 som bindande för utbildningsnämnden. Om det är det, så måste det upphävas genom ett beslut av nya fullmäktige innan nämnden kan besluta om att utföra sfi-undervisningen i egen regi. I praktiken innebär det att ställningstagandet flyttas från utbildningsnämnden till fullmäktige.

Utgången

Vid voteringen avgjorde majoritetssituationen. Ingrid Malmqvists yrkande om bordläggning föll, varefter Louise Rehn-Winsborgs yrkande vann.

Utbildningsnämnden har alltså med den avgående borgerliga majoritetens röster beslutat att konkurrensutsätta sfi-undervisningen. Vi måste ändra beslutet vid det första sammanträdet i Utbildningsnämnden 2003 och kanske dessförinnan i fullmäktige. Detta förutsätter enighet mellan s, mp och oss.

Gunnar Stensson

VECKOBLADET

Detta nummer gjordes av Göran Persson, Gunnar Sandin (red.) och Kajsa Theander. Nästa redaktör Gunnar Sandin, 135899.

Manus sänds per post till Veckobladet, Svartbrödersg 3, 223 50 Lund. Måndag e. 17 till fax 046-123123.

Manus mottas gärna i form av Worddokument (.doc), RTF eller ren text på 3,5" diskett. Bifoga helst pappersutskrift. Enklare är att skicka e-post till

vbldet.lund@passagen.se
Lämna då gärna två versioner: den raa texten som brev och dokument i format enligt ovan som bilaga. Telefon till redaktörerna:
Gunnar Sandin 13 58 99
Charlotte Wikander (tjil) 13 96 26
Vid utebliven tidning ring
Cecilia Wadenbäck 13 82 13.